

The problem of objectivity of information of all participants of financial system becomes especially significant in terms of instability of this system. It is important to reduce panic about inflation and exchange rate expectations and raise confidence in the banking system and the actions of NBU. This should raise public awareness on the prospects of inflation and exchange rate goals, operational overview of the situation in the banking sector and justify reasons for the application of measures for its balance.

Conclusions. Considering that the banking system is the most developed sector of the domestic fi-

ancial system, it is actually the foundation and guarantor of financial security and stability. During the existence of global financial instability, the banking system is vulnerable to global financial crises. To the impact of financial globalization on developing the national economy lies, primarily, in bringing positive change and leveling the increasing financial instability, it is necessary to minimize possible risks, taking appropriate measures to ensure stability and reliability of the banking system of Ukraine.

1. Пономарьова О. В. Глобальна фінансова нестабільність [Електронний ресурс] / О. В. Пономарьова. – Режим доступу : www.rusnauka.com/14_SPSN_2008/Economics. – Назва з екрана.
2. Чорнобай О. Світова фінансова криза : сутність, причини виникнення та її вплив на економіку України / О. Чорнобай // Економічний вісник університету. – Вип. 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu/2009_13/Chornobay.pdf. – Назва з екрана.
3. Науменкова С. В. Проблеми підтримки фінансового секто-

- ру в умовах світової кризи / С. В. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 6. – С. 12–19.
4. Річний звіт Національного банку України за 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/Publication/an_rep/A_report_2009.pdf. – Назва з екрана.
5. Бюлетень Національного банку України. – 2011. – № 1 (214) – 191 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/Buletyn/2011/bull_01-11.pdf. – Назва з екрана.

О. Прімерова

СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті досліджено сутність та фактори глобальної фінансової нестабільності, а також визначено рекомендації щодо підвищення стабільності вітчизняної банківської системи у сучасних умовах.

Ключові слова: глобальна фінансова система, міжнародна фінансова нестабільність, стабільність банківської системи України, фінансові кризи.

УДК 368.013

Грязный Р. О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто основні проблеми страхового ринку України на сучасному етапі його розвитку, а також запропоновано низку кроків, які необхідно здійснити для їх подолання.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, валові страхові премії, страхові резерви, кептивні страхові компанії, перестраховування, страхові виплати.

Постановка проблеми. Незважаючи на світову фінансову кризу та інші прояви економічної нестабільності, страховий ринок залишається найпотужнішим небанківським фінансовим сектором України: його частка в загальних активах

становить 68 % і дорівнює 41,9 млрд грн. Важливість всебічного та поступального розвитку страхового ринку підкреслюється його призначенням: страхування надає впевненості в розвитку бізнесу, сприяє формуванню ринку вільного

капіталу та забезпечує раціональне формування і використання коштів, призначених для забезпечення соціальних програм. Таким чином, за сучасних умов важливим постає питання аналізу стану страхового ринку, виявлення основних проблем у його межах та розробки шляхів і методів їх подолання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблеми розвитку страхового ринку – це тема, яку активно розглядають та обговорюють вітчизняні вчені, серед яких варто відзначити В. Д. Базилевича, О. О. Власенко, О. М. Кисельову, А. Л. Самойловського, С. С. Осадця, Н. М. Внукову. Науковцями було успішно розглянуто структуру й функціонування страхового ринку, а також проаналізовано перспективи розвитку та внесено низку пропозицій щодо його вдосконалення. Водночас, більшості праць притаманна зосередженість на вибіркових та вузькоспеціалізованих проблемах, а дослідженням, у яких здійснена загальна оцінка, бракує аналізу статистичних даних для підтвердження гіпотез щодо ситуації у сфері страхування.

Метою статті є аналіз основних проблем страхового ринку, наявних на сьогодні, а також вироблення рекомендацій щодо подальшого його вдосконалення та перетворення на високопродуктивну сферу сучасної економіки.

Виклад основного матеріалу. Впродовж останніх кількох років ринок страхових послуг характеризувався стрімким зростанням: стабільно збільшується кількість укладених страхових договорів, обсяг надходження валових страхових премій, страхових резервів та загальних активів страхових компаній. Зростає і їх кількість: з 387 (45 СК «life» та 342 СК «non-life») у 2004 р. до 451 (70 СК «life» та 381 СК «non-life») станом на 30.09.10 р., незважаючи на те, що за роки фінансової кризи чисельність компаній зменшилась (найбільшу їх кількість було зареєстровано у 2008 р.: 469 компаній, серед яких 72 СК «life» та 397 СК «non-life»). Динаміка цього явища представлена у табл. 1.

Виходячи з наведених даних, можна виокремити першу проблему страхового ринку України: диспропорція між чисельністю компаній, що

пропонують послуги зі страхування життя, та СК, що надають інші послуги. Тоді як в країнах ЄС та Північної Америки частка life страхування перевищує 75 %, в Україні вона становить лише 18 %. Окрім того, що рівень розвитку страхування життя в Україні залишається найнижчим серед розвинених країн, варто зазначити, що в деяких областях цей вид послуг відсутній повністю (зокрема, у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Кіровоградській, Луганській, Львівській, Полтавській, Сумській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській та Чернівецькій). Ця проблема постає важливою для розвитку всього фінансового ринку, адже в умовах нерозвиненості ринку цінних паперів life страхування могло б бути одним з альтернативних депозитним рахункам способів отримання додаткового доходу.

Якщо розглянути структуру виплат компаніями валових страхових премій, то можна помітити, що найбільшого обсягу вони досягають в автострахуванні, страхуванні майна та страхуванні від вогневих і фінансових ризиків (рис. 1). Разом із тим, страхування життя та медичне страхування становлять лише 4 % від загальної суми страхових виплат, у той час як перехід вітчизняної медицини на страхові засади міг би зумовити зміни в механізмі фінансування галузі та забезпечити доступність і якість медичних послуг в Україні, оскільки сьогодні на одну особу припадає 60 дол. США державного фінансування, що у 60 разів менше, ніж у США та в 30–40 разів менше порівняно з країнами Євросоюзу [6].

Хоча страховий ринок України і налічує 451 компанію, проте на ньому спостерігається значна концентрація капіталу в межах кількох найбільших страхових компаній. Зокрема, 10 найбільших компаній контролюють 83,3 % ринку страхування життя (табл. 2). В межах non-life страхування ситуація дещо краща: 10 найбільших страхових компаній контролюють лише 33,1 % ринку. Водночас 200 найбільших компаній non-life з 381 наявних контролюють 99,1 % ринку, з чого можна зробити висновок про наявність значної кількості схемних страхових компаній.

Таблиця 1. Динаміка кількості компаній на страховому ринку України у 2005–2009 рр.

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	На кінець II кв. 2009 р.
Всього страхових компаній	398	411	446	469	471
у тому числі з ризикового страхування	348	356	381	396	396
зі страхування життя	50	55	65	73	75
з іноземним капіталом	58	66	78	82	82

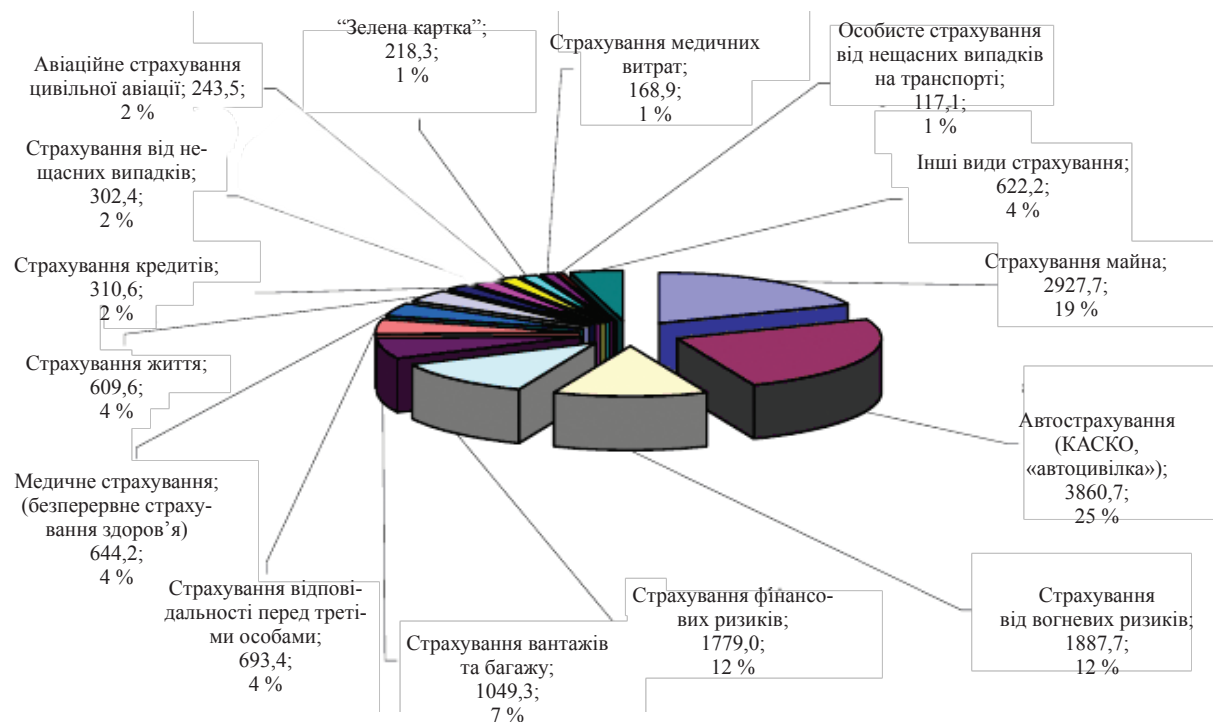

Рис. 1. Структура валових страхових премій за 9 місяців 2010 р., (млн грн, %)

Таблиця 2. Концентрація страхового ринку станом на 30.09.10 р.

Перші (Тор)	страхування Life		страхування non-Life	
	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн грн)	Частка на ринку, %
Тор 3	305,3	50,1	2157,0	14,5
Тор 10	507,8	83,3	4903,8	33,1
Тор 20	582,5	95,6	7621,4	51,4
Тор 50	609,6	100,0	11347,1	76,5
Тор 100	x	x	13587,8	91,7
Тор 200	x	x	14695,3	99,1
Всього на ринку	609,6	100,0	14825,1	100,0

Окрім схемних компаній, на страховому ринку України присутня значна кількість кептивних, що входять до складу фінансово-промислової групи, холдингу чи створені комерційним банком. Ці компанії становлять загрозу для розвитку ринку страхових послуг, оскільки вони створюють закриті зони, обмежуючи доступ інших страхових компаній до страхування певного холдингу, фінансово-промислової групи чи банку, та часто використовуються під час схемного страхування.

Суттєвою проблемою є також високий рівень перестрахування: у співвідношенні до валових страхових премій загальна частка вихідного пе-

рестрахування станом на 30.09.10 р. становила 45,5 %. Це явище спричинене низьким рівнем капіталізації страхових компаній, що позбавляє їх можливості взяти на себе відповідальність за великі ризики і призводить до страхування їх частини за кордоном, що веде до відтоку грошових коштів із країни.

Незважаючи на зростання чисельності страхових компаній, варто зазначити, що якість їх послуг залишається на доволі низькому рівні: рівень страхових виплат (відношення валових виплат до валових премій) за січень-вересень 2010 р. становив 25,6 %. Окрім цього, частими є випадки шахрайства страховиків, які здійснюють страхову діяльність без ліцензії, видають фіктивні страхові поліси, а також створюють правила та умови для страхування, що перешкоджають отриманню страховальником виплати у разі настання страхової події. Найбільшого поширення страхові шахрайства набули у сферах страхування автокаско, а також страхування майна та відповідальності [4]. Проблема ускладнюється тим, що в сучасній системі страхового законодавства немає навіть визначення поняття «страхове шахрайство», а також дієвих заходів, що давали б можливість уникати випадків шахрайства. Таким чином, права споживачів страхових послуг є недостатньо захищеними, що підриває довіру населення до страховиків.

Важливою проблемою страхового ринку є розвиток системи обов'язкового страхування, ефективному функціонуванню якої перешкоджає відсутність єдиної державної політики в

цій сфері. Зокрема, при вирішенні питання про введення конкретного виду обов'язкового страхування різні державні органи керуються, як правило, вузьковідомчими інтересами, не враховуючи пріоритетів соціально-економічного розвитку країни на даному етапі, реального стану національного страхового ринку та фінансових можливостей потенційних страхувальників [6].

Про низький рівень опіки державою страхового ринку свідчить і ситуація з Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг, яка не має достатніх законодавчо визначених інструментів впливу на підзвітні ринки, внаслідок чого вона не змогла забезпечити повного й ефективного виконання своїх функцій у 2008–2010 рр. За оцінкою аудиторів, активність Держфінпослуг у законотворчій та контрольній діяльності має тенденцію до зниження, а кількість скарг, з якими звертаються до комісії, значно зростає.

Таким чином, страховому ринку України на сьогоднішній день притаманні такі проблеми:

- велика кількість страхових компаній на фоні значної олігополізації ринку, особливо у сфері non-life-страхування, де 10 найбільших компаній контролюють 83 % ринку;
- низький розвиток life-страхування, медичного та інших видів страхування, характерних для країн з розвинутою економікою;
- присутність значної кількості схемних та кептивних компаній, що перешкоджають розвитку ринку страхових послуг на конкурентних засадах;

– високий рівень перестраховування, що веде до відтоку грошових коштів за кордон;

– невисока якість страхових послуг і незахищеність споживачів страхових послуг від шахрайства та махінацій страховиків;

– низький рівень довіри населення до компаній, що пропонують страхові послуги;

– недосконалість страхового законодавства й відсутність єдиної державної політики у сфері страхування;

– неефективність основного регулятора страхового ринку – Держфінпослуг.

Висновки. Отже, проаналізувавши основні проблеми страхового ринку, можна запропонувати такі кроки, що здатні забезпечити його поступальний розвиток:

– підвищити рівень капіталізації страхових компаній, зменшивши їх кількість;

– розвивати сучасну інфраструктуру страхового ринку;

– підвищити прозорість функціонування страхового ринку, заохочуючи створення та діяльність бюро страхових історій, а також страхових спілок і об'єднань;

– підвищити рівень довіри населення до страховиків за рахунок ефективної реклами страхових послуг;

– покращити страхове законодавство та підвищити ефективність діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг.

1. Страхування : Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Прес, 2008. – 1019 с.
2. Журавка О.С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України / О. С. Журавка // Наука й економіка. – 2008. – № 1. – С. 277–285.
3. Кравчук Г. В. Перспективи розвитку страхового ринку України після фінансової кризи / Г. В. Кравчук // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – № 27. – С. 178–184.
4. Пластун В. Л. Проблема страхового шахрайства та практика його уникнення / В. Л. Пластун // Економіка : Проблеми теорії та практики. – 2009. – № 254. – С. 477–488.
5. Теревус О. М. Проблеми розвитку страхового ринку в умовах фінансової кризи / О. М. Теревус // Інноваційна економіка. – 2010. – №17. – С. 208–212.
6. Ткаченко Н. В. Фінансова стійкість страхових компаній в умовах глобалізації / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2010. – № 3. – С. 82–91.
7. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dfp.gov.ua. – Назва з екрана.
8. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.uainsur.com.

R. Griaznyi

THE PROBLEMS OF UKRAINE'S INSURANCE MARKET DEVELOPMENT

Article describes the main problems of Ukraine's insurance market at the present stage of its development, and proposes a series of steps to be taken to overcome them.

Keywords: insurance, the insurance market, gross insurance premiums, insurance reserves, captive insurance companies, reinsurance, insurance payments.